

שמעתא ד

בו יבואר דיני רוב וקרוב ורוב בממון ודיני מוחזק

פרק א

טמאה מן התורה עד שתרגיש בבשרה, וע"ש דפריך ממתניתין טובא ומסיק מדרבנן, וכן מבואר בש"ע (י"ד סימן קפ"ג סע' א') אשה שיצא דם ממקורה בין באונס בין ברצון טמאה והוא שתרגיש ביציאתה, ומיהו משתרגיש בו שנעקר ממקומו ויצא טמאה אפילו לא יצא לחוץ ע"ש, ומדברי סופרים הוא דטמאה בלא הרגשה. וכל קבוע כמחצה על מחצה, ואם נולד הספק במקום הקביעות כגון שראינו שלקח נכרי לפנינו מאחת החנויות, הו"ל נמי קבוע וכמ"ש תוספות פרק גיד הנשה (חולין דף צ"ה ע"א ד"ה הכא נמי), וכן כתבו שם הרשב"א והר"ן, וכן בטור (סימן ק"י), וכן פסק הרמ"א שם (סעיף ג') ע"ש, וקבוע כמחצה על מחצה בין להקל בין להחמיר.

וא"כ מהא דתני ר' חייא דם שנמצא בפרוזדור חייבין עליו על ביאת מקדש, ע"כ טומאה דאורייתא היא, דבטומאה דרבנן ליכא חיוב קרבן בטומאת מקדש, וכיון דטובר ר' חייא דטמאה מן התורה תו ליכא למימר משום רוב וקרוב ומשום שיותר דמים במקור מבעליה, דכיון דטומאה דאורייתא אי אפשר בלא הרגשה, וכיון שהרגישה ביציאת דמים מבשרה אלא שלא נודע לה אם מן המקור אם מן העליה הו"ל נולד הספק במקום הקביעות וכל קבוע כמחצה על מחצה. אלא ע"כ משום דמצוי לזוב יותר מן המקור, וא"כ ה"ה כמתניתין דקתני שחזקתו מן המקור הטעם משום רוב ומצוי. ולזה שפיר הוכיח מדתני ר' חייא, דמתניתין דקתני שחזקתו מן המקור מצינו למימר משום דרוב דמים במקור ובלא הרגשה ומדרבנן וכדמוקי כמה מתניתין בפרק הרואה כתם מדרבנן, אבל בדר' חייא דעל כרחך מדאורייתא כיון דתני חייבין עליו על ביאת מקדש וא"כ על כרחך בהרגשה והו"ל נולד הספק במקום הקביעות, וע"כ משום דמצוי לזוב יותר, ובזה לא שייך קבוע והו"ל רוב ומצוי וליכא למאן דאמר, אע"ג דרובא לא מהני ביה כיון דבהרגשה הו"ל קבוע וכמחצה על מחצה מ"מ בהדי מצוי מצרפין נמי את הרוב.

ובעין זה בש"ך (י"ד סימן ק"י ס"ק כ"ג) ע"ש בש"ך ז"ל, ואע"ג דלא מהני ספק ספיקא היכא

נקטינן רוב וקרוב הולכין אחר הרוב. בפ"ב דב"ב (דף כ"ג ע"ב) אמר ר' חנינא רוב וקרוב הולכין אחר הרוב, ואע"ג דרובא דאורייתא וקרובא דאורייתא אפ"ה רובא עדיף. אמר אב"י אף אנן נמי תנינא דם שנמצא בפרוזדור ספיקו טמא שחזקתו מן המקור, ואע"ג דאיכא עליה דמקרבא ע"ש. [ו]פירש"י ספיקו טמא, ספק זה טומאה ודאית מדקתני שחזקתו מן המקור ומה ספיקא יש כאן, רישא דמתניתין במס' נדה (י"ז ע"ב) משל משלו באשה, החדר והפרוזדור והעליה, דם החדר טמא והוא המקור, ומפרש בגמרא החדר מבפנים כעובי גופה לצד אחוריה והפרוזדור מבחוץ לצד פניה והעליה בנויה על גבי שניהם ודם העליה טהור, ולול פתוח מעליה לפרוזדור, וקתני נמצא בפרוזדור חזקתו מן המקור זב ויצא לחוץ הואיל ורוב דמים מצויים בו, ולא אמרינן מן העליה נטף דרך הלול ואע"ג דעליה קרוב לפרוזדור שעל גבו. א"ל רבא רוב ומצוי קאמרת רוב ומצוי ליכא למאן דאמר, ופירש"י רוב ומצוי, מקור דמיו רבים יותר משל עליה, ועוד שהן תדירין לזוב [ודמי העלייה אין תדירין לצאת], בהא ליכא מאן דפליג על רבי חנינא ע"ש. דתני ר' חייא דם הנמצא בפרוזדור חייבין עליו על ביאת מקדש ושורפין עליו את התרומה. ובתוספות שם (ד"ה דתני) ז"ל, אי גרסינן דתני תימה היכי מייתי ראייה מהכא דרוב ומצוי הוא, דלמא לאו משום דרוב ומצוי קאמר ר' חייא דשורפין עליו את התרומה אלא משום דרוב וקרוב הולכין אחר הרוב כרבי חנינא וע"ש.

ונראה ליישב דאב"י רצה להוכיח דרוב וקרוב הולכין אחר הרוב משום דמחזיקינן בדם המקור אע"ג דעליה מקרבא טפי, אלא ע"כ דרובא עדיף [ומש"ה תלינן] במקור יותר מדם שבעליה, ורבא דחי לה התם משום דהוי רוב ומצוי, והיינו חדא דבמקור [איכא] יותר דמים מדם שבעליה, ועוד מצוי לזוב יותר דם המקור מזיבת דם העליה, וכמו שמבואר מפירש"י הנזכר. והנה קי"ל כשמואל דאמר בפרק הרואה כתם (נדה נ"ז ע"ב) דאין אשה

לפי זה שתי חתיכות אחת שחוטה ואחת נבילה שנתערבו חד בחד הוי ליה ודאי איסור משום חזקת איסור שאינו זבוח דאיתא בכל חתיכה וחתיכה.

ובמנחות (דף כ"ג ע"א) אמר רב חסדא נבילה בטלה בשחוטה שאי אפשר לשחוטה שתיעשה נבילה, ושחוטה אינה בטלה בנבילה שאפשר לנבילה שתיעשה שחוטה דלכי מסרחה פרחא טומאתה, ופירש"י שחוטה אינה בטלה בנבילה, אם יש שתי חתיכות נבילה ואחת שחוטה ביניהן אינה בטלה ואם נגעה אחת מהן בתרומה אינה נשרפת עליה, ותוס' ד"ה שחוטה פירשו היכא דקבעי [וגירסת יעב"ץ שם דקעבר] ברשות הרבים ואינו יודע באיזו מהן נגע ספיקו טהור ע"ש.

וקשה לפי מה שמבואר דחתיכת נבילה שנתערבה חד בחד עם חתיכה כשירה הוי ליה כל אחד ודאי איסור ומשום חזקת איסור שאינו זבוח, וכמו כן קיימא לן (שבועות מ"ז ע"ב) בשתי כתי עדים המכחישות זו את זו דכל כת וכת מוקמינן בחזקת כשרות דמעיקרא. א"כ מאי נפקא לן [מינה] דשחוטה אינה בטלה בנבילה כיון דאפילו חד בחד הוי ליה ודאי נבילה מחמת חזקה שאינו זבוח. ואין לומר דחזקה שאינו זבוח לא מהני אלא לאיסור אכילה אבל לטומאה ליכא חזקה, דהא בחולין (דף ט' ע"א) גבי לא בדק בסימנים דפליגי אמוראי שם בחזקת איסור אמרינן בחזקת טומאה לא, ואנן קיימא לן כמאן דאמר שם דמטמאה במשא, וכן כתב הר"י שם ע"ש, ואפילו למאן דאמר שם דאינה מטמאה במשא, כתבו תוס' (בחולין שם) ד"ה ואסורה ז"ל, משום דרוב פעמים שוחט שפיר ושריא מדאורייתא לכן לא החמירו בו לעשות נבילה ע"ש, ומבואר דאם היה ספק תורה היה מטמא לכולי עלמא במשא ומשום חזקה שאינו זבוח, וכל שאינו זבוח מטמא במשא, וא"כ מאי נפקא מינה דשחוטה אינה בטלה בנבילה, ואפילו ברשות הרבים כל שהוא ודאי משום חזקה הרי היא מטמאה.

ולכן נראה דלא כתבו תוספות דכהאי גוונא הוי ליה חזקת שאינו זבוח אלא בפירשה אחת מהם, וכיון דבחתיכה זו שפירשה מעולם לא אתברר אם יצאתה מחזקתה שאינו זבוח, מוקמינן לה בחזקתה קמייתא. אבל בחתיכה נבילה שנתערבה חד בחד עם שחוטה, כיון דנתברר שאחת מן החתיכות כבר נשחטה ויצאה מחזקת איסור שאינו זבוח, אלא שאינו יודע איזו, בזה לא מוקי לה בחזקת שאינו זבוח, כיון דאחת מן החתיכות בודאי יצאתה מחזקתה וכמ"ש. ואע"ג דבשתי כתי עדים המכחישות זו את זו מוקי כל כת בחזקת כשרות וזו באה בפני עצמה ומעידה כו', והתם נמי כת אחת

דספק אחד בגוף וספק אחד בתערובות כיון דספק הראשון אסור מן התורה, דהכא דין קבוע חידוש הוא דבכל דוכתי אזלינן בתר רובא וכמ"ש הר"ן, ואין לך בו אלא חידושו, והיינו כשהוא בפני עצמו ולא כשנתערב ע"ש. וה"ה הכא אע"ג דרובא לחודיה לא מהני משום דקבוע כמחצה על מחצה, כיון דחידוש הוא מצטרף בהדי מצוי להכריע נגד הקרוב. ועיקר הוכחת רבא דאינו משום רוב דמים וכסברת אב"י, אלא משום מצוי ובהדי מצוי מצטרף נמי רוב דמים אע"ג דהו"ל קבוע וכמ"ש, ודוק.

ובזה יתיישב הסוגיא שם (דף כ"ד ע"א) דאמר רבא ש"מ מדר' חייא תלת, ש"מ רוב וקרוב הולכין אחר הרוב וש"מ רובא דאורייתא, וש"מ איתא לדר' זירא וכו', והא רבא הוא דקאמר רוב ומצוי ליכא למ"ד, הדר ביה רבא מההיא. וכתבו תוס' שם ז"ל וש"מ רובא דאורייתא חשיב ליה רובא דליתיה קמן, **דברובא** דאיתא קמן לא צריך למידק ש"מ דקרא כתיב אחרי רבים להטות ע"ש. ואיכא למידק דהיכי מוכח מדר' חייא רובא דליתיה קמן כיון דדמי החדר מרובין מדמי עליה ודאי הו"ל רובא דאיתא קמן. **ולפמ"ש** נראה דבתר דהדר רבא מסברא זו דרוב ומצוי ליכא למאן דאמר, סבירא ליה דאפילו ברוב ומצוי אי נימא דקרוב עדיף מרוב לחודיה, עדיף נמי מרוב ומצוי, וא"כ שפיר הוכיח מר' חייא דרוב וקרוב הלך אחר הרוב, אלא דס"ל דרובא דמקור אינו משום רוב דמים, דכיון דר' חייא ע"כ בדארגשה הו"ל כפירש לפנינו דהו"ל כמחצה על מחצה, ואין הרוב אלא משום דמצוי יותר לזוב מן המקור וזה הו"ל רובא דליתיה קמן דהו"ל כמו רוב בהמות אינן טריפות וכיוצא מהנך רובא דליתא קמן, ודוק.

פרק ב

פרק ב' דנדה (דף י"ח ע"א) אמר ר' יוחנן בשלשה מקומות הלכו בו חכמים אחר הרוב ועשאום כודאי, מקור שליא חתיכה. ופריך ותו ליכא והא איכא תשע חנויות מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזה מהן לקח ספיקו אסור, ובנמצא הלך אחר הרוב. וכתבו שם תוס' ד"ה אחר הרוב וז"ל הכא איכא חזקה כנגד הרוב דבהמה בחזקת איסור עומדת, דאי לא הוי חזקה כנגד הרוב לא הוי פריך מידי, דמציינן לומר דרבי יוחנן לא חשיב אלא היכא דאיכא חזקה כנגד הרוב עכ"ל.

ומבואר מדבריהם דכהאי גוונא הוי ליה חזקת איסור שאינו זבוח, כיון שאנו מסופקים שמא נבילה היא זאת החתיכה והיא היתה בחזקת שאינו זבוח, אלא משום דרובא עדיף מחזקה. וא"כ